

HAKLARIMIN FARKINDAYIM E-BİLGİLENDİRME KİTAPÇIĞI

Avrupa Birliği
sivil düşün

Bu kitapçık Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamen Türkiye Kas Hastalıkları Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

KASDER
TÜRKİYE
KAS HASTALIKLARI
DERNEĞİ

KASDER
TÜRKİYE
KAS HASTALIKLARI
DERNEĞİ

PROJE EKİBİ

TÜRKİYE KAS HASTALIKLARI DERNEĞİ

SELEN SOLAKLAR - KASDER PROJELER SORUMLUSU / PROJE YÖNETİCİSİ

EKİNSU ARSLAN - KASDER PROJELER SORUMLUSU

GÖNÜLLÜLERİMİZ

Esra Köksal

Ece Deren Deniz

Muhammed Barış

Zeynep Şişman

Ayşe Altıntop

Necati Tolga Köksal

TASARIM

Medyae Tasarım Ajansı

İÇİNDEKİLER

ÖNYAZI	01
KASDER	02
YAŞAM ÖYKÜLERİ	04
ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞME	08
ENGELLİ HAKLARI	11
● Engelli Sağlık Raporu	11
■ Erişkinler İçin Sağlık Kurulu Raporu (ESKR)	11
■ Çocuklar İçin Sağlık Kurulu Raporu (ÇÖZGER)	12
● Engelli Kimlik Kartı	14
● Sosyal Yardımlar	15
■ Engelli Aylığı	15
■ Muhtaç Aylığı	16
■ Evde Bakım Desteği	17
■ Elektrik Desteği	19
● Sağlık Hizmetleri	21
■ Fizik Tedavi Hizmeti	21
■ Evde Sağlık Hizmeti	22
■ Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetleri	23

● Engelli Bakım Hizmeti	24
■ Resmi Yatılı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri / Engelsiz Yaşam Merkezleri	25
• Umut Evleri • Gündüz Bakım Merkezleri • Geçici Misafir Bakım Hizmeti	
■ Özel Bakım Merkezleri	27
● Vergi Muafiyet ve İndirimleri	29
■ Gelir Vergisi	29
■ Emlak Vergisi	30
■ Motorlu Taşıt Alımı	30
● Eğitim	33
■ Özel Eğitim Hizmetleri	34
● İstihdam	38
■ Kamuda Memur ve İşçi Olarak İstihdam	38
■ EKPS	39
■ Engelli Memurlara ve Engelli Yakını Bulunan Memurlara Tayin Hakkı	41
■ Özel Sektörde İşçi Olarak İstihdam	42
■ İş Yerinin Engellinin Erişimine Uygun Hale Getirilmesi ve Çalıştırılacağı Alanlar	43
■ Çalışan Engellilerin Erken Emekliliği ve Malulen Emekliliği	44
■ Engelli Çalışanlara ve Engelli Yakını Bulunan Çalışanlara Tanınan Diğer Haklar	45
■ Korunmalı İş Yerleri	46
■ Kendi İşini Kurma	46

● Diğer İndirim ve Muafiyetler	47
■ İndirim ve Muafiyetler	47
■ Engelli Parkı	49
● Erişilebilirlik	50
■ İzleme ve Denetim Mekanizmaları	51
■ Konutlarda Erişilebilirlik	52
■ Ulaşımında Erişilebilirlik	53
■ Haberleşmede Erişilebilirlik	54

ÖNYAZI

Kas Hastasıyım Haklarımın Farkındayım Projesi öncelikli olarak kas hastası bireyler ve yakınlarına “engelli hakları” konusunda bir destekleyici olması ve toplumdaki has hastalıkları ve engelli haklarına yönelik farkındalığın artırılması amacıyla hayata geçirilmiştir.

Aynı zamanda bir ortopedik engelli grubu olan kas hastası bireyler, hastalık sebebiyle bağımsız hareket edebilme becerilerinde kayıplar yaşamaktadır. Hastalığın, ilerleyici bir şekilde fonksiyon kaybına sebep olması, ortopedik engelli olan kas hastası bireylerin eğitim, sağlık, ulaşım, istihdam alanlarında engelli haklarından faydalanmaları gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ortopedik engeli olan kas hastası bireylerin haklarına dair bilgi sahibi olmaması, eğitim, sağlık, istihdam, iletişim ya da ulaşım alanlarında maruz kaldıkları hak ihlali ya da ayrımcı tutumu ilgili kurumlara bildirmelerinin ve hak talebinde bulunmalarının önüne geçmektedir.

Kas Hastasıyım Haklarımın Farkındayım Projesi kapsamında oluşturulan bilgilendirici animasyon, röportaj videoları ve elektronik bilgilendirme kitapçığı ile kas hastası bireylerin ve yakınlarının sahip olduğu haklar konusunda kişilere bir bilgi kaynağı sunmayı amaçlamaktadır.

TÜRKİYE KAS HASTALIKLARI DERNEĞİ (KASDER)

Türkiye Kas Hastalıkları Derneği (KASDER) 1978 yılında çoğunluğu kalıtsal olan nöromüsküler hastalıklarla ilgili, hastaların toplumla bütünleşmesini gerçekleştirmek, daha kaliteli bir yaşam sürmelerini sağlamak, hastalıklarla ilgili bilimsel, kültürel ve sosyal projeleri gerçekleştirmek için Prof. Dr. Coşkun Özdemir 'in öncülüğünde kurulmuştur.

Dernek kurucuları arasında Dr. Bahattin Yardımcı, Dr. Yıldırım Aktuna, Fahri Özden, Nilgün Kuran, Dr. Halil A. İdrisoğlu, Prof. Dr. Hüsrev Hatemi, Hasan Bilecikli, Havva Arslan ve Prof. Dr. Hıfzı Özcan bulunmaktadır.

KASDER kurulduğu günden bu yana halk arasında kas hastalıkları olarak bilinen nöromüsküler hastalıklara sahip bireyler yaşam kalitelerinin yükseltmeyi amaçlayan faaliyetlerine devam etmektedir. KASDER, 08.06.1992 tarih ve 92/3137 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kamu Yararına Çalışan Dernekler Statüsü almış ve yine 16.07.2004 tarih ve 2860 sayılı Yardım Toplama hakkı tanınan dernekler arasında yer almaktadır.

Üyesi Olduğumuz Uluslararası Sivil Toplum Örgütleri

- **WANDA** (Dünya Kas Hastalıkları Dernekleri Birliği)
- **EAMDA** (Avrupa Kas Hastalıkları Dernekleri Birliği)
- **ALS/MND** (Uluslararası Amyotrophic Lateral Sclerosis Dernekleri Birliği)
- **CEE-GN** (Orta ve Doğu Avrupa Genetik Ağı)
- **TREAT-NMD** (Nöromusküler Hastaların Değerlendirilmesi ve Tedavisi İçin Avrupa'da Dönüştürümsel Araştırma Projesi)

Geçmişten Bugüne Dernek Faaliyetleri

- Hastalara Yönelik Bilgilendirme Faaliyetleri
- Kas Hastalıklarına Dair Farkındalık ve Savunu Çalışmaları
- Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri
- Mesleki Rehabilitasyon Hizmetleri
- Hastalara Yönelik Aynı Yardımlar (Tekerlekli Sandalye, Solunum Cihazı Yatak vb.)
- Ulusal ve Uluslararası Seminer, Sempozyum ve Toplantılar
- Kültür ve Sanat Faaliyetleri
- Yemek, Kermes, Konser, Piknik vb. Sosyal Etkinlikler
- Fizyoterapi Hizmetleri

YAŞAM ÖYKÜLERİ

Engelli Haklarına dair uluslararası sözleşme, engelli bireylerin toplumsal hayata katılımları, ayrımcılığın önlenmesi, hizmetlerin tüm bireyler için erişilebilir hale getirmesi konusunda büyük öneme sahiptir. Büyük çoğunluğu ortopedik engelli olarak yaşamlarını sürdüren kas hastası bireylerin de sahip olduğu haklar konusunda bilgilendirilmesi, sunulan hizmetlerden yararlanabilmesi ve sosyal hayata tam ve etkin katılım gösterebilmesi amaçlarıyla hayata geçirilen "Kas Hastasıyım Haklarımın Farkındayım" projemiz kapsamında hazırlanan bu kitapçık aynı zamanda çeşitli kas hastalıklarına sahip bireylerin yaşadığı zorluklara ve haklarını kullanmanın, sosyal yaşama katılabilmenin onlar için ne ifade ettiklerine de değinmektedir.

Bu bölümde; Duchenne Musküler Distrofi (DMD), Sentronükler Miyopati, Limb-Girdle Musküler Distrofi (LGMD), POMPE, Charcot-Marie-Tooth hastalığı (CMT)... gibi kas hastalıklarına sahip bireyler ve henüz tanısı tam olarak kesinleşmeyen kas hastası bireylerle yapılan görüşmelere yer verilmiş, kas hastalarına ait anılar aktarılmış ve kas hastası bireylere yine kas hastalığına sahip kişiler tarafından geliştirilen öneriler aktarılmıştır.

ENGELLİ HAKLARI SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA KORUNAN HAKLARIMIZI KULLANMAK BİZİM İÇİN

"İnsan onuruna yakışır şekilde var olmayı ve yaşayabilmeyi ifade ediyor."

F.Ç.

"Adil yaşamak demek.
Daha özgür bir yaşam demek."

M.Z.

"Yaşantımızı kolaylaştırmayı ifade ediyor."

N.Y.

"İnsan, hakları olan bir varlıktır...
Bu haklara doğuştan sahip olur ve insanca yaşayabilmek için de hiçbir hakkının yenmemesi ve tüm haklarını kullanabilmesi mühimdir."

G.S.

"Benim de özgür olduğumu ve sağlıklı insanlardan bir farkım olmadığını hissettiriyor. Hayatımızdaki zorlukların bir nebze hafiflemesi bizi mutlu ediyor."

O.Ç.

"Hayat anlamına geliyor."

K.T.

"Görmezden gelinmediğimizi gösteriyor."

M.H.A.

"Normal sıradan diğer sağlıklı ve özgür bireyler gibiymişim gibi hissettirir."

F.E.

YAŞAMLARIMIZDAN KESİTLER

"Benim hastalığım Pompe kas hastalığı. Bu hastalık insan hayatını zorlaştıran yaşam kalitesini bozan bir hastalık. Benim 2 çocuğum var ve ben babasız büyüdüm babamı 3 yaşında kaybettim. Benimde çocuklarım babasız büyümesin diye yaşayabilmek için 15 günde bir Tekirdağ Çerkezköy'den İstanbul'a sabah saat 5.00 te yola çıkıp aracım yok Otobüs ve metro ile yorgun bir şekilde saat 9.00 da İstanbul Çapa Hastanesine gidiyorum 6-7 saat tedavi görüp tekrar aynı zorluklarla Çerkezköy 'e evime dönüyorum."

N.Y.

"Orta son sınıfta meslek lisesi sınavlarına girmek istemiştim. Bu sınavlara giren insanlardan sağlık kurulu raporu isteniyordu o dönem. Sınava giren insanların her hangi bir engeli varsa sınava giremiyordu. Çok üzül müştüm bunu öğrenince."

F.Ç.

"Arkadaşlarımın yanında çalıştığım kurumda düşmüştüm. O gün hepsi panik içinde bana yardım etmeye çalıştı. Ben ise birileri kolumu vs. tutunca kendime destek verip kalkamıyorum. Yani ellerimle dizlerimden ittirip belimi öyle doğrultup kalkıyorum. Bunu da arkadaşlarıma öyle belirttim. Bu şekilde kalkabildiğimi baktınız kalkamıyorum o zaman sırtlanmak isteyen sırtlanabilir beni dedim. O düşüşten sonraki düşüşümde kimse yardım etmedi. Tuhaf bir görüntü olmasına karşın benim talebim buydu ve kendim kalkabilmişim. Arkadaşlarım merhametsiz gibi gözüküyor ama olsun. Ben böyle kalkabiliyorum. :)"

O.Ç.

"Maalesef pek de eğlenceli olan bir anımız yok. Kas hastalığı olması oğlumu sadece fiziksel olarak değil psikolojik olarak ta çok etkiliyor. Tekerlekli sandalye ile her dışarı çıktığımızda başka park sorunu, sonlarından insanların bakışları, kaldırımlar ve rampa sorunları vs karşılaştıklarımızdan bazıları..."

H.K.

"Bir keresinde akülü sandalyem ile giderken orta yaşını biraz geçmiş kadının biri " vah vah! sen sakat mısın? demişti. Bende gülererek çok mu belli oluyor teyze demiştim..."

F.E.

"Engelli sağlık kurulu raporum sistemde sistemimde gözükmüyor diye Covid-19 aşısı olamıyordum. Yasal mevzuata göre, engelli raporum sürekli ve geçerliliğini koruyor, ama raporun üzerinde TC numaram olmadığı için, sisteme ekleyememişler. E-nabız da TC'li bir engelli raporum yok diye, ben "sağlam" görünüyör ve Covid-19 aşısı olamıyordum. Neyse ki, aşı şartı için yaş sınırı düşürüldü de aşı tanımlamam yapılmıştı...Ama sisteme göre ben hala engelli değilim! :)"

G.S.

TÜM KAS HASTASI BİREYLERE VE YAKINLARINA ÖNERİM

"Hak ihlallerinde ellerinden geldiğince mücadele etsinler. Moralinizi yüksek tutun ve hayattan keyif almaya bakın."

M.H.A.

"Haklarına sahip çıkmalarını tavsiye ederim. Tüm haklarını öğrensinler ve STK'lara üye olsunlar... Gerekirse, engelli derneklerinin yönetiminde yer alsınlar. Birlikte hareket etmeden, bireysel başarı olmaz. Örgütsel olarak bir sistemin içinde yer almak ve bu güçle sorunları gündeme taşıyıp, çözüm aramak her zaman en iyi ve başarılı yoldur."

G.S.

"Mücadeleye devam edin. Tam olarak hangi temel haklara sahibiz bunların bilinmesi çok önemlidir."

H.K.

"Sağlıklı olmak herkesin isteğidir bazı durumlar hiç yaşanmayacakmış gibi uzak bakanlara bir küçücük baloncuk kadar uzağız. (Josh Blue) "

K.T.

"Yaşam içinde var olmak adına herkese tanınan hak ve özgürlüklerden asla ödün vermesinler."

F.Ç.

"Kendim dahil tüm kas hastalarına tavsiyelerim şunlardır. Kimseden iyilik, yardım beklentisi içerisine girmesinler. Kendi hayatlarına odaklansınlar ve hayatlarını güzelleştirme çabası içerisine girsinler. İnsanlar her zaman olumsuz şeyler söyleyecektir. Onlara kulak vermesinler. Haklarını sonuna kadar arasınlar ve mücadelelerine devam etsinler. Ve her gün az da olsa bir adım dahi olsa fizik tedavilerini yapsınlar. Umutsuzluğa kapılıp pes etmesinler. Mottomuz asla pes etme."

O.Ç.

"Biz kas hastalarının çoğu haklardan faydalandığını düşünmüyorum. İstihdam, engelli hakları, sağlık için gerekli cihazlar araç ve gereçler, engelli aracı almak... Bizim gibi hastalara yardım eli uzatılsın en azından yaşam kalitemiz kolaylaşsın unutmasınlar ki Her insan bir engelli adaydır."

N.Y.

ENGELLİ HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞME

asağı Özgürlük ve Bağımsızlık Fırsat Eşitliği Katılım Özgürlük ve Bağımsızlık İns
Eşitliği Bireysel Özerklik Katılım Farklılıklara Saygı A
bilirlik ENGELLİ Katılım Ayırmıcılık Yasağı Katılım Eriş
klık Farklılıklara Saygı HAKLARI Birey
ağımsızlık İnsan Onuruna Saygı Erişilebilirlik Fırsat Eşitliği
Ayırmıcılık Yasağı

Birleşmiş Milletler tarafından 2006 yılında kabul edilen ve ülkemizde 2007 yılında imzalanarak 2009 yılında onaylanan sözleşme ile, engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ve insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca sözleşmenin engellilere bireysel başvuru hakkını tanıyan ek ihtiyari protokolü 2015 yılında ülkemizde onaylanmıştır.

Sözleşme erişilebilirlik, yaşama hakkı, adalete erişim, bağımsız yaşam ve topluma dahil olma, düşünce ve ifade özgürlüğü, bilgiye erişim, eğitim, sağlık, rehabilitasyon ve rehabilitasyon, istihdam, siyasal ve kamusal yaşama katılım gibi tüm hakların engelliler açısından hayata geçirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması için devletleri yükümlü kılmaktadır.

Engellilik konusunda tüm toplumsal taraflara yönelik olarak bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmesi, engellilerin haklarının tüm politika ve programlarda bütüncül bir anlayışla korunması ve teşvik edilmesi, engellilerin haklarını ihlal eden her türlü uygulamaya son verilmesi ve özellikle de her hakkın kullanımı bakımından engelliliğe dayalı ayrımcılıkla mücadele için gerekli tedbirlerin alınması öngörülmektedir.

Bu çerçevede taraf devletlerin politika ve programlama yapma, yasal ve idari tedbirleri alma, mevzuatı güncelleme ve uygulamayı izleme yükümlülüğü bulunmaktadır. Ayrıca, politika ve programların oluşturulması ile uygulama ve izleme aşamalarındaki tüm karar alma süreçlerine engelli bireylerin katılımının sağlanması Sözleşmenin önemle vurguladığı yükümlülükler arasındadır.

Haklarının ihlâl edildiğini düşünen engelliler nerelere başvuruda bulunabilir? Hak ihlâlleri nasıl giderilebilir?

Engelliler, haklarının ihlâl edildiğini düşündükleri takdirde; hak ihlâlinin türüne, konusuna ve hak ihlâlini gerçekleştiren kişi, kurum ya da kuruluşlara karşı çeşitli yollara başvurabilirler.

Hak ihlâlini gerçekleştiren taraf kamu kurum veya kuruluşu ise öncelikle ilgili kuruma hak ihlâli sonucunu doğuran işlemin düzeltilmesi için **yazılı başvuru** yapılabilir. Bunun yanı sıra dilekçe hakkı ile bilgi edinme hakkının kullanımı kapsamında ilgili kurum veya kuruluşa başvuruda bulunulması, **Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)** aracılığıyla bilgi edinilmesi, işlemin düzeltilmesinin istenmesi, şikâyetle bulunulması da mümkündür. CİMER'e internet üzerinden başvuru yapılabileceği gibi ALO 150 telefon hattını arayarak da başvuru yapılabilmektedir.

Bunlardan sonuç alınamaması halinde işlemin niteliğine göre ücretsiz olarak **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu**'na veya dostane çözüm yöntemi olan **Kamu Denetçiliği Kurumu**'na veya ilgili kurum veya kuruluşa karşı dava yoluna gidilmesi ya da başvuruda bulunulması mümkündür.

Hak ihlâlini gerçekleştiren tarafın gerçek kişi veya kamu/ özel hukuk tüzel kişisi olması ve meydana gelen hak ihlâlinin suç oluşturması halinde, engelli birey kolluk kuvvetlerine başvurmak suretiyle veya doğrudan **savcılık aracılığıyla suç duyurusunda** bulunarak şikâyetçi olabilir. Suç duyurusunda bulunulmasının ardından kolluk kuvvetleri, savcılık ve mahkemeler aracılığıyla hak ihlâli oluşturduğu düşünülen hususlar yargılama sürecine konu olur. Bu süreçte engelli bireyin engel türü göz önünde bulundurularak kendisine işaret dili tercümanı, müdafî görevlendirilmesi gibi destekler sağlanır.

Hak ihlalini gerçekleştiren tarafın gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması, fakat hak ihlâlinin suç oluşturmaması durumunda ise **hukuk davası** açılabilir. Bu durumda gerekli koşulların oluşması halinde engelli birey **adli yardımdan** faydalandırılabilir. Yine yargılama sürecinde ceza yargılamasındakine benzer önlemler alınarak engelli bireyin süreçlere tam katılımı sağlanır.

Engelli birey, uğranılan hak ihlâline ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel başvuru da dahil olmak üzere yukarıda yer alan iç hukuk yollarını tüketmiş ve herhangi bir sonuç alamamışsa; **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**'nde güvence altına alınan haklar kapsamında **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi**'ne veya Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme ile güvence altına alınan haklar kapsamında Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesi'ne bireysel başvuruda bulunabilir.

Adalete Erişim Hizmetleri nelerdir?

Adalete erişim açısından;

- İşitme engelli olan sanığa veya mağdura işaret dili tercümanı görevlendirilmesi,
- İddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktaların engelli bireylere engel durumuna uygun iletişim biçimleriyle anlayabilecekleri şekilde anlatılması,
- Müdafii bulunmayan ve kendini savunamayacak derecede malul olan engelli bireye, işitme ve konuşma engeli bulunan bireye müdafii görevlendirilmesi, yine benzer durumda olan mağdurlar için vekil görevlendirilmesi,
- Ekonomik yoksunluk durumunda bulunan ve hakkının ihlal edildiğine yönelik kuvvetli emareler bulunan engellilere adli yardım imkanı sunulması hizmetleri verilmektedir.

ENGELLİ HAKLARI

Engelli Sağlık Raporu

Engelli Sağlık Kurulu Raporu, Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilen heyetler tarafından düzenlenen ve engelli bireyin engellilik durumunu, engel grubunu, engellilik tür ve derecesini içeren bir belgedir. Bu rapor engelli aylığı, evde bakım yardımı, bakım hizmetleri, özel eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerinden yararlanmak için gerekli olan bir rapordur. Engelli Sağlık Kurulu Raporu, engelliler için düzenlenmiş vergi indirimleri, vergi muafiyetleri ve çeşitli alanlardaki indirimler için de kullanılır.

Erişkinler İçin Sağlık Kurulu Raporu (ESKR)

Engelliler için sağlık kurulu raporu, Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş hastanelerden alınmaktadır. Yetkili hastaneler Sağlık Bakanlığı internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Erişkinler için Sağlık Kurulu raporuna nasıl itiraz edilebilir?

Engelliler için sağlık kurulu raporlarına engelli birey, engelli bireyin vasisi ya da raporu isteyen kurum tarafından ikamet edilen ya da raporun alındığı il Sağlık Müdürlüğüne raporun teslim alındığı ve/veya e-devlet üzerinden görüldüğü tarihten itibaren otuz gün içerisinde başvuruda bulunarak itiraz edilebilmektedir.

Yeni bir engel durumunun ortaya çıkması veya mevcut engellilik durumunda bir değişiklik olması halinde bireyin talebi ve ilgili branş hekiminin sağlık kuruluna sevkı uygun görmesi halinde ESKR yenilenmesi süreci başlatılabilir.

Çocuklar için Sağlık Kurulu Raporu (ÇÖZGER)

Çocuklar İçin Özel Gerekseim Değerlendirme Raporu (ÇÖZGER) almak için çocuğun bakımını üstlenen kişinin başvuru dilekçesi ile ÇÖZGER düzenlemeye yetkili hastaneye başvuru yapması gerekmektedir.

ÇÖZGER Yönetmeliği'nde engel kavramı ya da oranı belirtilmeksizin çocukların "özel gerekseim" düzeyleri belirlenmektedir. 18 yaşın altındaki çocuklar için özel gerekseim düzeylerini tanımlamada Özel Gerekseimi Vardır ÖGV (20-39), Hafif Düzeyde ÖGV (40-49), Orta Düzeyde ÖGV (50-59), İleri Düzeyde ÖGV (60-69), Çok İleri Düzeyde ÖGV(70-79), Belirgin Özel Gerekseimi Vardır (80-89), Özel Koşul Gerekseimi Vardır (90-99) ifadeleri kullanılmaktadır.

Özel gerekseimi olan çocukların bakım hizmetlerinden yararlanması için ÇÖZGER raporunda **"Çok İleri Düzeyde Özel Gerekseimi Vardır"**, **"Belirgin Özel Gerekseimi Vardır"** veya **"Özel Koşul Gerekseimi Vardır"** ifadelerinden birinin yazılmış olması gerekmektedir.

Çocuklar için Sağlık Kurulu raporuna nasıl itiraz edilebilir?

ÇÖZGER raporuna çocuğun bakımı üstlenen kişi ya da raporu talep eden kurum tarafından ikamet edilen ya da raporun alındığı ilin İl Sağlık Müdürlüğüne, raporun teslim alındığı ve/veya e-devlet üzerinden görüldüğü tarihten itibaren otuz gün içerisinde başvuruda bulunarak itiraz edilebilir. İl Sağlık Müdürlüğü, çocuğu farklı bir hastaneye yönlendirir. İtiraz sonucu alınmış ikinci ÇÖZGER raporunu, bakımı üstlenen kişi ya da hizmet veren kuruluş uygun bulur ise üçüncü hastane olan hakem hastaneye gidilmeksizin kabul edilip kullanılabilir. İl Sağlık Müdürlüğü, ikinci ÇÖZGER raporunun sonucuna itirazın devam etmesi halinde çocuğu hakem hastaneye yönlendirir.

Çocuğun özel gereksiniminin değişmesi halinde bakımı üstlenen kişinin talebi ve ilgili branş hekiminin onayı ile sağlık kuruluna sevk edilerek ÇÖZGER raporu yenilenebilmektedir.

Engelli bireylerin resmi ve özel kuruluşlarda bakım hizmetinden yararlanmaları ve yakınlarının evde bakım yardımı alabilmeleri için ESKR'de hangi ibarenin yer alması gerekmektedir?

Engelli bireylerin resmi bakım merkezlerinden hizmet alabilmeleri için engelli sağlık kurulu raporu alması gereklidir.

Engelli bireylerin özel bakım merkezlerinden hizmet alabilmeleri için sağlık kurulu raporunda **tam bağımlı** veya **ağır engelli** (eski mevzuatla alınan raporlar için) ifadesinin işaretlenmiş olması gerekmektedir.

ENGELLİ KİMLİK KARTI

Engelli Kimlik Kartı alabilmek için engelli birey sağlık kurulu raporu ile %40 ve üzeri engelli olduğunu belgelemelidir. Engelli bireyin 18 yaşından küçük olması durumunda sağlık kurulu raporunda “Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre Hafif Düzeyde ÖGV (40-49,) Orta Düzeyde ÖGV (50-59), İleri Düzeyde ÖGV (60-69) Çok İleri Düzeyde ÖGV (70-79), Belirgin Özel Gereksinimi Vardır (80-89), Özel Koşul Gereksinimi Vardır (90-99) ifadelerinden birinin yer alması gerekmektedir.

Engelli bireyin ikamet ettiği ildeki Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne 2 adet fotoğraf, nüfus cüzdanı ve engelli sağlık kurulu raporunun aslı veya onaylı örneği ile müracaat edilerek engelliler için kimlik kartı alınabilir.

Bunun yanı sıra, yeni Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı sahibi olan bireyler, Engelliler İçin Kimlik Kartı başvurularını e-Devlet kapısı üzerinden yapabilirler.

%40 ve üzeri engelli sağlık kurulu raporu olan bireyler (2019 yılı öncesinde verilen sağlık raporlarının güncellenmesi durumunda) e-Devlet üzerinden başvuruda bulunmaları halinde, düzenlenen kimlik kartları kişilerin MERNİS’ te kayıtlı bulunan adreslerine veya başvuru esnasında beyanda buldukları adrese iadeli taahhütlü posta ile teslim edilir.

SOSYAL YARDIMLAR

Engelli Aylığı

Engelli aylığı 2022 sayılı Kanun kapsamında, sosyal güvenlik kurumlarından (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı) hiçbirine tabi olmayan ve muhtaçlığı ilgili **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV)** tarafından belgelenen, 18 yaşından büyük engellilere ya da 18 yaşından küçük engelli yakını bulunanlara verilen bir aylıktır. Engelli aylığından yararlanmak için gelir kriteri bulunmaktadır. Hanenin toplam gelirinin (menkul-gayrimenkul), hanede ikamet eden kişi sayısına bölündüğünde ortaya çıkan tutarın net asgari ücretin **üçte birini** geçmemesi gerekmektedir. Başvurular, **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına (SYDV)** yapılır. Engelli aylığı alanlar; adres, gelir durumu ve ailedeki kişi sayısı değişimlerini SYDV'ye bildirmek zorundadır.

18 yaşından büyük engellilerin 40 ve üzeri engel oranına sahip olmaları, 18 yaşın altındaki engelliler için Hafif Düzeyde ÖGV(40-49,) Orta Düzeyde ÖGV (50-59), İleri Düzeyde ÖGV (60-69)i Çok İleri Düzeyde ÖGV (70-79), Belirgin Özel Gereksinimi Vardır (80-89), Özel Koşul Gereksinimi Vardır (90- 99) ifadelerinden birini almış olma şartı aranmaktadır.

Muhtaç Aylığı

“Vakıflar Yönetmeliği” hükümleri gereğince muhtaç aylığı sağlanabilmektedir. Muhtaçlık aylığı **Vakıflar Genel Müdürlüğü** tarafından ödenmektedir.

Yararlanma Koşulları

- 18 yaşından büyük engellilerin %40 ve üzeri engel oranına sahip olmaları,
- 18 yaşın altındaki engelliler için Hafif Düzeyde ÖGV (40-49),Orta Düzeyde ÖGV(50-59), İleri Düzeyde ÖGV (60-69), Çok İleri Düzeyde ÖGV (70-79), Belirgin Özel Gereksinimi Vardır (80-89), Özel Koşul Gereksinimi Vardır (90-99) ifadelerinden birini almış olmaları,
- Ailenin sosyal güvencesinin olmaması,
- Ailenin herhangi bir gelir veya aylığı bulunmaması,
- Kişinin mahkeme kararı veya kanunla bakım altına alınmamış olması,

Ailenin gelir getirici taşınır ve taşınmaz malı mevcut olmaması veya olup da bunlardan elde edeceği aylık ortalama gelirin Muhtaçlık Yönetmeliği ile belirlenen muhtaç aylığı miktarını geçmemesi. Muhtaç aylığı talebinde bulunan kişiler başvuru formunu doldurup imzaladıktan sonra engelli ise özrünü belirten sağlık kurulu raporunu ekleyip, ikamet ettiği ilin bağlı olduğu Vakıflar Bölge Müdürlüğüne şahsen veya posta yoluyla göndererek başvuru yapabilirler.

Evde Bakım Desteği

Engelli bireylerin hayatlarının idamesini evde yürütecek kişilere **Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü** tarafından ödenen ücrete evde bakım desteği denilmektedir. Evde bakım desteği engelli bireylerin kendisine değil bakımını üstlenen akrabası, vasisi gibi **üçüncü kişilere** yapılan destektir.

Yararlanma Koşulları

- Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamı esas alınmak suretiyle kendilerine ait veya bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına göre kendisine düşen ortalama aylık gelir tutarının, bir aylık net asgari ücret tutarının 2/3'ünden daha az olduğu gelir testi raporu ile tespit edilmesi,
- Engelli bireyin heyet raporu veren hastanelerden alacağı engelli sağlık kurul raporunun ağır engelli kısmında mutlaka "Evet" yazan bir ibare bulunması,
- Engelli bireyin başkasının yardımı olmadan hayatını devam ettiremeyecek şekilde bakıma muhtaç olması gerekli olduğunun bakım heyeti raporu ile tespit edilmesi.

Evde bakım desteği alabilmek için engelli bireyin ikametgâhının bulunduğu yerdeki **Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü**'ne veya varsa **Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüklerine** başvurulması gerekmektedir. Müdürlüklerinin bulunmadığı yerlerde ise **Kaymakamlıklara** başvuru yapılabilir.

- Evde bakım aylığı alanlar, rapor sürelerine dikkat etmelidir. Engellilik raporunun/ÇÖZGER'İN süresinin bitmesi halinde eğer yeni rapor alınıp yetkililere teslim edilmemiş ise aylık kesilebilir. Bu nedenle rapor süresi dolmak üzere olanlar en kısa zamanda raporu alıp sosyal hizmetlere vermek zorundadır. Raporu zamanında teslim etmediği için aylığı kesilenlere eski dosya üzerinden işlem yapıp aylığın devamı sağlanamayacağından, bu kişiler yeniden başvuru yapmak zorunda kalacaklardır.
- Bir kişi birden fazla engelli birey için bakıcı olabilir mi? Evde bakıma muhtaç olan birden fazla kişi varsa; bir bakıma muhtaç engelliden sonraki her bir bakıma muhtaç engelli kişi 2 kişi sayılır. Eğer gerekli şartlar sağlanırsa, bir kişi birden fazla engelli birey adına bakım aylığı alabilir. Burada dikkat edilmesi gereken konu engelli kişilerin sağlık raporunda ağır engelli (tam bağımlı ve ÇÖZGER için 5,6 ve 7. Kategori) ifadesinin olmasıdır. Eğer bir engelli ağır engelli, diğeri hafif engelli ise ya da her ikisi de hafif engelli ise bu hüküm o hane için uygulanmaz.

Elektrik Desteği

Kronik hastalığı nedeniyle cihaza bağımlı Şekilde hayatını sũrdũrmek durumunda kalan engellilere ve ailelerine **Elektrik Fatura Bedeli ve Kesintisiz Gũc Kaynağı Desteği** sağlanmaktadır. 3294 sayılı Evde Bakım Yardımı almayan, kronik hastalığı nedeniyle cihaza bağımlı olan hastaların yaşadığı haneler elektrik indiriminden faydalanabilmektedir. Engellinin/hastanın vekili, vasisi veya velisi tarafından hasta adına baŐuru yapilabileceği gibi bu kişilerin bulunmaması durumunda hastanın hanesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı personeli tarafından da baŐuru yapilabilmektedir. Sŕz konusu ailelere elektrik tũketimi ile ilgili aşağıdaki destekler verilmektedir.

Elektrik Tũketim Desteği: Hak sahiplerinin konutlarına ait elektrik faturalarına destek olmak işin kullanılan cihazın elektrik tũketim dũzeyine gŕre aylık 200 TL'ye kadar yardım yapılmasını iŐermektedir.

Kesintisiz Gũc Kaynağı Desteği: Hak sahiplerine kesintisiz gũc kaynağı sağlanabilmektedir.

BirikmiŐ Elektrik Borcu Desteği: Yardımın başladığı ilk ay, tek sefere mahsus olmak ũzere, hak sahibi hanelerin cihaza bağlanma tarihinden sonraki birikmiŐ elektrik borŐları ŕdenebilmektedir. Elektrik yardımı ve desteği işin engelli vatandaŐlarımızın 'Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakıflarına' gerekli raporlarla baŐurması gerekmektedir.

ALO 183

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çağrı Merkezlerinden Alo 183 Sosyal Destek Hattı aracılığı ile aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. 7 gün 24 saat çalışma esasına göre hizmet vermektedir.

Alo 183 Hattına işaret dili bilen personel görevlendirilerek, işitme ve konuşma engelli vatandaşlar, 3G uyumlu telefonlar ile hafta içi 08:00 – 24:00 saatleri arasında, Cumartesi – Pazar günleri ise 08:00-17:00 saatleri arasında 0549 381 01 83 nolu hat üzerinden görüntülü görüşme yapabilmektedir.

Alo 183 hattına ücretsiz mesaj (sms) gönderebilmesine de olanak sağlanmıştır. Özellikle işitme ve konuşma engelli vatandaşlar, tüm cep telefonu operatörlerinden ad soyad, T.C kimlik numarası ve taleplerini içeren mesaj yazarak 183 numarasına gönderebilmekte, talepler değerlendirilerek telefon veya sms ile vatandaşlara geri dönüş yapılarak bilgi verilmektedir.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlar için +90 312 253 92 00 telefon numarasından Çağrı Merkezine ulaşabilmekte ve hizmetler ile ilgili gerekli rehberlik ve yönlendirme yapılmaktadır.

SAĞLIK HİZMETLERİ

Engellilerin sağlık hizmeti alırken öncelik sıraları bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı kayıtlarında "öncelikli" kaydı bulunan vatandaşlarımız kendilerine ayrılmış olan kontenjandan faydalanarak randevu alabilmektedir.

Engelliler için gerekli olan araç-gereçler, tıbbi malzeme, sarf malzemeleri, ortez-protez gibi malzemelerin bedelleri 5510 sayılı Kanun ve Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde düzenlenen **Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği'nde (SUT)** belirtilen şekilde **SGK** tarafından ödenmektedir.

Fizik Tedavi Hizmeti

Uygun rapor alındığında **engelli birey durumuna göre** devlet hastanelerinde fizik tedavi alınabilir.

Sağlık raporlarının düzenlenmesi, Fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamalarının kurumca ödenebilmesi için;

- **30 seansa kadar(30. seans dahil)**olan fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamaları için fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzman hekimince,
- SUT eki "Bölge/Seans Kontrolüne Tabi Olmayan Tanı Listesi"nde (EK-9/B) yer alan tanılarda **30 seans sonrası devam edilecek** tedaviler için;
 - 31-60 seansa kadar (60. seans dahil) olan fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamaları için en az bir fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzman hekiminin yer aldığı (sağlık hizmeti sunucusunda birden fazla fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzman hekimi bulunması durumunda sağlık kurulu bu hekimler tarafından oluşturulacaktır) sağlık kurumu sağlık kurulunca (ayaktan tedavilerde resmi sağlık kurulunca),
 - 60 seans üzeri olan fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamaları için en az bir fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzman hekiminin yer aldığı (sağlık hizmeti sunucusunda birden fazla fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzman hekimi bulunması durumunda sağlık kurulu bu hekimler tarafından oluşturulacaktır) üçüncü basamak sağlık kurumu sağlık kurulunca, sağlık raporu düzenlenmesi gerekmektedir.

Evde Sağlık Hizmeti

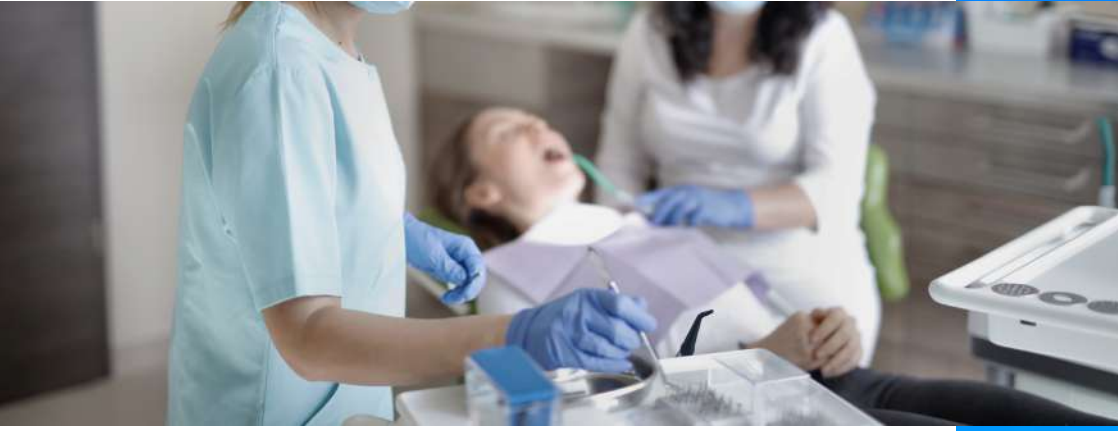

Evde sağlık hizmeti, sağlık hizmetine ihtiyacı olan bireylerin evinde; muayene, tetkik, tahlil, tedavi, tıbbi bakım ve rehabilitasyonlarının sağlanması, hasta ve aile bireylerine sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin verilmesidir. Evde sağlık hizmeti evde aile bireyleriyle birlikte yaşayan veya kimsesiz yaşlı, engelli, felçli, yatağa bağımlı, hayatını başkalarına bağımlı olarak idame ettiren bakıma muhtaç bireylere, KOAH vb. solunum sistemi hastalarına, evde bakım gerektiren onkoloji hastalarına, ileri derecedeki kas hastalarına, hastanede gördüğü tedavi veya ameliyatı sonrasında taburcu edilen ve idame tedavisinin evde sağlanması gereken hastalara, kaza geçirmiş olup kısa süreli hemşirelik hizmetlerine gereksinimi duyan hastalara verilir.

Evde sağlık hizmeti almak isteyen hastalar veya aile bireyleri Sağlık Bakanlığı bünyesindeki ulusal çağrı merkezi **444 38 33** nolu telefonu arayarak müracaat ederler.

Çağrı merkezindeki görevli personel hizmet talep eden kişi ile görüşme yaparak gerekli işlemleri başlatır. İlk görüşmeyi takiben koordinasyon merkezindeki görevli sağlık personeli tarafından hizmet talep eden kişi ile görüşme yapılarak hasta ile ilgili hastanenin ekiplerine yönlendirilir. Evde sağlık hizmeti alacak kişi hekim ve yardımcı sağlık personelinin oluşan ekip tarafından evinde ziyaret edilir. Hizmet alacak kişinin durumu ve sunulacak hizmet belirlenir. Hekim tarafından evde sağlık hizmeti alacak kişilerin varsa tedavisini planlayan diğer hekimler ile görüşerek yapılan görüş alışverişi sonrası evde sağlık hizmeti tedavi planı oluşturulur.

Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetleri

Diğer sağlık kuruluşlarında olduğu gibi ağız ve diş sağlığı merkez veya hastanelerinde de muayene ve tedavi yaptırması mümkün olan hastalar için her türlü tedavi hizmeti verilmektedir.

Engellilerin dolgu, diş çekimi, anestezi altında işlemler ve özel durumlarda protez ücretleri Sağlık Bakanlığına bağlı **diş sağlığı merkezleri ve üniversite hastanelerinde olması şartı ile SGK tarafından karşılanır**. SGK ile anlaşmalı özel diş sağlığı merkezlerine sevkli gidilmesi zorunludur.

Koordinasyon sağlanamayan bedensel veya zihinsel engeli bulunan hastalar için ameliyathane ortamında genel anestezi veya sedasyon altında anestezi uzmanı, anestezi teknisyeni ve diş hekimi eşliğinde gerekli tedavi hizmetleri yapılabilmektedir.

Evde sağlık hizmeti almak isteyen hastalar için Sağlık Bakanlığı Ulusal Çağrı Merkezi **444 38 33** no'lu telefonu arayarak başvuru yapabilirler. Evde sağlık ekibi ev ortamında yapılacak(basit çekim, hareketli protez vb) işlemleri gerçekleştirir, ev ortamında yapılamayacak (kanal tedavisi, komplikasyonlu çekim, sabit protez vb) işlemler için hastaneye yönlendirir.

ENGELLİ BAKIM HİZMETİ

Bakım hizmeti, günlük hayatını sürdürme sürecinde bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin kişisel bakım ve psiko-sosyal destek hizmetlerini ifade etmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın öncelikli hedefi, engelli bireylerin sevgi ve ilgi gördükleri aile ortamından kopmadan yaşamını sürdürebilmeleridir. Bunun mümkün olmaması halinde ise engelli bireylere yönelik kurumsal bakım hizmetleri sunulmaktadır.

Aşağıda belirtilen durumların gerçekleşmesi halinde engelli bireyin merkezle olan ilişkisi kesilir.

- Engelli bireyin reşit ve mümeyyiz olması halinde kendisinin veya yasal temsilcisinin talepte bulunması,
- Engelli bireyin vefatı,
- Engelli bireyin kabulüne esas bilgi ve belgelerde yanlışlık olduğunun tespiti veya engelli bireyin tüm mesleki çalışmalara rağmen merkeze uyum sağlayamaması,
- Engelli bireyin özel bakım merkezinde bakım hizmeti alması halinde merkeze kabulünden sonra engel ve gelir durumunda değişiklik olması ve son durumun özel bakım merkezine yerleştirilmesine uygun olmadığının tespit edilmesi,
- Engellinin 30 günden fazla merkezi izinsiz olarak terk etmesi.

Resmi Yatılı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri / Engelsiz Yaşam Merkezleri

Bedensel, zihinsel ve ruhsal engeli nedeni ile günlük hayatın tekrar eden gereklerini yerine getiremeyecek durumda olan engelli bireyler herhangi bir gelirinin olup olmamasına bakılmaksızın bu merkezlerimizden **ücretsiz** olarak bakım hizmeti alabilmektedir. **Yatılı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde** bakım hizmeti yanında rehabilitasyon hizmetleri de sunulmaktadır. Resmi Yatılı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinden bakım hizmeti alabilmek için hizmet alacak olan engelli bireye ait engelliler için sağlık kurulu raporu gereklidir. Yatılı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinden bakım hizmeti alabilmek için başvuru **Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Sosyal Hizmet Merkezlerine** ya da doğrudan **Yatılı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine** yapılabilir.

Resmi bakım merkezine yerleştirme işleminin yapılabilmesi için gerekli olan belgeler nelerdir?

- Engelliler için sağlık kurulu raporu.
- Yatılı ve sürekli bakımı için bakım ve rehabilitasyon merkezine yerleştirilecek olan, on sekiz yaşını tamamlamamış engelli için ilgili mahkemelerden alınacak korunma altına alınması ve bir bakım merkezine yerleştirilmesi kararı ile velayet altında değil ise vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı.
- On sekiz yaşını tamamlamış olup akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini görememesi veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gerekmesi ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokması nedenleriyle kısıtlanması gerekli engelli için ilgili mahkemelerden alınacak kısıtlanması ve bir bakım merkezine yerleştirilmesi kararı ile velayet altında değil ise vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı.

Umut Evleri

Resmi bakım merkezlerinde bakım hizmeti alan engelli bireylerin sosyal hayata katılmalarını sağlamak amacıyla engelli bireylerin müstakil ev veya apartman dairelerinde en fazla 6 kapasiteli olarak hizmete açılan ek ünitelerimizdir. Resmi bakım merkezlerinde bakım hizmeti almakta olan engelli bireylerden durumları uygun olanların meslek elemanlarının olumlu raporu doğrultusunda merkezlerin ek ünitesi olan "Umut Evi" olarak isimlendirilen evlerde, toplum yaşamına aktif katılmalarının sağlanarak, bakımlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Gündüz Bakım Merkezleri

Engellisine bakan aile bireylerinin gün içerisinde kendilerine de vakit ayırıp sosyal hayat katılmalarını sağlamak ve engelli bireylerin ailesi yanında çevresinden koparılmadan bakımını sağlamak amacıyla tam veya yarı zamanlı olarak engelli bireylere sunulan gündüzlü hizmet modelidir. Gündüzlü hizmet veren merkezlerde engelli bireyin öz bakım ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra toplumsal hayata katılmalarını sağlamak üzere eğitim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler yürütülmektedir. Gündüzlü bakım merkezinden bakım hizmeti alabilmek için hizmet alacak olan engelli bireye ait engelli sağlık kurulu raporu gereklidir. Gündüz bakım merkezlerinden bakım hizmeti alabilmek için başvuru Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Sosyal Hizmet Merkezlerine ya da doğrudan Gündüz Bakım Merkezlerine yapılabilir.

Geçici Misafir Bakım Hizmeti

Evde bakım desteği alan engelli bireylerin aileleri başta olmak üzere, tüm engelli ailelerinin yıl içerisinde hac, umre, sağlık gibi çeşitli nedenlerle engelli bireylerinden geçici süreyle ayrı kalacak olmaları halinde, engellibireyler için mevcut yatılı kuruluşlarda sunulan geçici bir bakım modelidir. Engelli bireyin veya yasal temsilcisinin dilekçesi, engelli sağlık kurulu raporu, hizmet sözleşmesi ve bir meslek elemanının değerlendirme raporuna istinaden engelli birey 'Geçici ve misafir bakım hizmeti' kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı resmi bakımmerkezine yerleştirilir. Geçicimisafir bakım hizmetinden yararlanabilmek için başvuru Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Sosyal Hizmet Merkezlerine ya da doğrudan o ilde bulunan Resmi Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine yapılabilir.

Özel Bakım Merkezleri

Bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlükleri tarafından denetlenen özel bakım merkezlerinde bakım hizmeti almaları da mümkündür. Özel Bakım Merkezlerinden bakım hizmeti alabilmek için hizmet alacak olan engelli bireye ait engelli sağlık kurulu raporunda 'ağır engelli' ya da 'tam bağımlı engelli birey' ibaresinin yer alması gereklidir. Özel Bakım Merkezlerinden bakım hizmeti alabilmek için başvuru Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Sosyal Hizmet Merkezlerine ya da doğrudan Özel Bakım Merkezlerine yapılabilir.

Özel bakım merkezlerinden "ücreti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından karşılanan engelli" statüsünde kimler hizmet alabilir?

Özel bakım merkezlerinden engelli sağlık kurulu raporunda "tam bağımlı engelli birey" olduğu belirtilen ve her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı, asgarî ücretin aylık net tutarının 2/3'ünden daha az olan engelli bireyler "Ücreti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Tarafından Karşılanan Engelli" statüsünde hizmet alabilir. Bu statüde merkezleştirilen engelli bireylerin tüm giderleri (bakım ücreti ödemesi, harçlık, giyim yardımı) T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.

VERGİ MUAFİYET VE İNDİRİMLERİ

Gelir Vergisi

Engelli hizmet erbabı ile bakmakla yükümlü olduğu engelli kişi bulunan hizmet erbabı ve engelli serbest meslek erbabı ile bakmakla yükümlü olduğu engelli kişi bulunan serbest meslek erbabı; engelliliğe bağlı gelir vergisi indiriminden yararlanabilir.

Basit usulde vergilendirilen engellilerden hangi meslek dalları gelir vergisi indiriminden faydalanmaktadır?

Basit usulde vergilendirilenlerden; tüccar ve ücretli durumuna girmeksizin imalat, tamirat ve küçük sanat işleri ile uğraşan, (ilk madde ve yardımcı malzeme müşteriye aitolarak faaliyet gösteren) terzi, tamirci, marangoz gibi engelliler yararlanmaktadır.

Kamu sektöründe ve özel sektörde çalışan engellilerin gelir vergisi indiriminden yararlanabilmeleri için yapacakları işlemler nelerdir?

Gelir vergisi indiriminden yararlanmak isteyen engelli hizmet erbabı, nüfus kağıdının örneği ve çalıştığı işyerinden alacağı hizmet erbabı olduğunu gösterir belge ile birlikte, illerde Defterdarlık Genel Müdürlüğüne, bağımsız Vergi Dairesi bulunan ilçelerde Vergi Dairesi Müdürlüğüne, diğer ilçelerde Mal Müdürlüğüne bir dilekçe ile başvuracaktır.

Emlak Vergisi

Konut vergisi muafiyeti 200 metrekareden küçük tek konutu olan engelliler emlak vergisinden muaftır.

Motorlu Taşıt Alımı

Engellilik oranı %90 veya üzerinde olan yetişkin engelliler ile Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu'nda (ÇÖZGER) "Özel Koşul Gereksinimi Vardır (ÖKGV)" ibaresi bulunan 18 yaş altı engelliler ÖTV istisnasından yararlanabilirler.

Bununla birlikte engellilik oranı %90'ın altında olan engellilerden engelli sağlık kurulu raporunda "Sadece hareket ettirici aksamda özel tertibatlı taşıt kullanması gerekir." değerlendirmesi bulunanlardan, ilk iktisabı yapılacak taşıtın hareket ettirici aksamında (debriyaj pedalı, fren pedalı, gaz pedalı ve/veya vites kolunda) tadilat yaptırılmasını gerektirecek nitelikte olan engelliler ÖTV istisnasından yararlanabilirler. Özetle, engel oranı %90'ın altında olan kişiler alacakları otomobilde engellerine yönelik düzenleme yaparak ÖTV muafiyetinden yararlanabilirler.

Üzerine araç alınan engelli kişinin engelli sürücü belgesine sahip olma şartı yoktur. Engelli oranı %90 ve üzerinde olan engelli bireyin üzerinden ilk iktisap edilecek araçta ÖTV muafiyetinden yararlanılabilir.

ÖTV indirimi sadece engelli bireyin şahsına tanınmış bir haktır.

Özel tertibatlı araçları kimler kullanabilir?

Engellilik derecesi %90'ın altında olan engelliler tarafından bizzat kullanılmak amacıyla düzenlenmiş özel tertibatlı araçları, engelli araç sahibinin yanı sıra araç sahibinin eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrı hısımlarından bir sürücü veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü de kullanabilir.

Ancak, söz konusu kişilerin de engelli aracını kullanabilmesi için "herhangi bir engeli bulunmayan kişilerin kullanımına uygun olarak üretilmiş olan aracın teknik donanımlarında hiçbir değişiklik yapılmadan, engelli kişinin sağlık raporunda belirtilen tertibatın ilave aparatlarla takririlmiş olması" ve aracın engelli veya bu kişiler tarafından her iki şekilde de kullanılabilceğinin yetkili kurum ve kuruluşlarca belgelendirilmesi şarttır.

Engelli adına alınan araçlar kimler tarafından kullanılabilir?

Araç sahibi olan engelli kişinin aparatlı işlemlerde birinci derece yakınlarından TSE onayı verilen kişiler, %90 ve üzeri için engel kişinin (birinci, ikinci ve üçüncü derece, sözleşmeli sürücü) yakınları kullanabilir.

Engelli raporuna sahip olan birinin tercih edebileceği motor seçenekleri nelerdir?

Motor silindir hacmine bakılmaksızın bu araçlar istisna kapsamında değerlendirilir. 2022 yılında engelliler için ÖTV muafiyeti 450.500 TL'yi aşmayan araçlar için uygulanmaktadır.

Engelliler motorlu taşıt vergisinden (MTV) faydalanabilir mi?

Engellilik dereceleri %90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtları ile diğer malûl ve engellilerin, bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibatlı taşıtları motorlu taşıtlar vergisinden istisna edilmiştir.

Engelliye ait aracın ilk iktisabından sonra doğal afet veya kaza sonucu “pert” olması, kullanılamaz hale gelmesi durumunda yeni bir sıfır araç alımında ÖTV hesaplanır mı?

Doğal afet veya kaza sonucu aracın kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle hurdaya ayrılması halinde bu aracın ilk iktisap tarihinden itibaren beş yıl geçmemiş olsa dahi aynı koşullarla başka bir aracın ilk iktisabında da istisnadan yararlanılabilecektir.

Engellinin ilk araç alımında (ilk iktisabında) ÖTV doğar mı?

Kayıt ve tescile tâbi mallardan; bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından, beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı, vergiden müstesnadır.

Engellinin vefat etmesi durumunda ÖTV istisnası kapsamında iktisap edilen taşıtın veraset yoluyla intikalinde ÖTV alınır mı?

ÖTV Kanununa göre, ilk iktisabında istisna uygulanan kayıt ve tescile tabi taşıtların, veraset yoluyla intikallerinde ÖTV aranmaz. Dolayısıyla, taşıtın veraset yoluyla intikaline bağlı olarak müştereken bütün mirasçılar adına kayıt ve tescil edilmesi halinde, bu intikal işlemi nedeniyle ÖTV uygulanmaz. Ancak, muristen mirasçılara sadece bir taşıtın intikal etmiş olması, başka bir mal ve/veya hakkın intikal etmemiş olması halinde, taşıtın miras hisselerinin tek bir mirasçıya devredilmesi, devralan mirasçı açısından (kendi miras hissesine karşılık gelen kısmı hariç olmak üzere) «veraset yoluyla intikal» olarak değerlendirilmez.

Muristen mirasçılara intikal etmiş olan terekede söz konusu taşıtın yanı sıra başkaca mal ve/veya hakkın da bulunması halinde ise diğer mirasçıların, lehine taşıt üzerindeki mülkiyet hakkından ivazsız olarak feragatini gösteren belgenin ibrazı şartıyla istisnadan yararlanılmış olan taşıtın lehine feragat edilen mirasçıya intikali, “veraset yoluyla intikal” olarak değerlendirilir. Bununla birlikte, terekede yer alan diğer mal ve/veya hakların değerinin taşıtın değeri ile mütenasip olması gerekmektedir.

Engelliler araçlarını aldıktan 5 yıl sonra engeli olmayan birisine ÖTV ödmeden satabilirler mi?

Düzenlenen istisnadan yararlanan malul ve engellilerin bu kapsamda iktisap ettikleri araçları 5 yıldan fazla kullanarak bir başkasına satması durumunda, aracı alan kişi tarafından ÖTV ödenmeyecektir.

EĞİTİM

Engelli bireyler Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi eğitim kurumlarında/okullarında veya özel eğitim kurumlarında/ okullarında eğitim-öğretimden yararlanmaktadır. Buna göre özel eğitime ihtiyacı olan bireylere verilen özel eğitim hizmetleri;

- Engel türlerine yönelik olarak açılan ayrı özel eğitim okullarında, (görme, işitme, zihin engellilere, otizmli bireyler ve süreğen hastalığı olanlar için hastane ilköğretim okulları)
- Genel eğitim içerisindeki okulların özel eğitim sınıflarında,
- Okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında kaynaştırma eğitimi (Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri sunularak akranları ile birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim) uygulanan sınıflarda,

Gerçek veya tüzel kişilerce açılmış olan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde verilmektedir.

Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitim hizmetlerinden yararlanmak için ikamet edilen ilçede bulunan MEB'e bağlı Rehberlik Araştırma Merkezine (RAM) başvuruda bulunulması ve bireyin eğitsel tanılmasının yapılması gerekmektedir.

Bireylerin eğitsel değerlendirilmesi ve tanılmasıyla ilgili ilk başvuru; okul yönetimi, veli ya da zihinsel engeli olmayan 18 yaşından büyük bireyin kendisi tarafından; resmî kurumlarda bakım ve barınma hizmetinden yararlanan bireyler için kurumun resmî yazı ile görevlendireceği personel tarafından RAM'a yapılır.

Bireylerin eğitsel değerlendirilmesi ve tanılması ile ilgili iş ve işlemler RAM'larda oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır.

Özel eğitim gerektiren bireylere, her tür ve kademedeki eğitim ortamlarında devam ettiği eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek üzere özel eğitim desteği verilir. Bu amaçla bireysel ve grup eğitimi imkânları sağlanır.

Özel eğitime ihtiyacı olduğu "Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu" tarafından tespit edilen tüm engelli bireylerin yararlandığı özel eğitim hizmetlerine ilişkin ödemenin Bütçe Uygulama Talimatı ile belirlenen kısmı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır. Bu miktar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özel eğitim hizmeti veren kuruma ödenmektedir.

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve engelli öğrencilerin okumaya teşvik edilmesi amacıyla özel eğitime gereksinim duyan çocukların okullara erişimi ücretsiz sağlanmaktadır.

- Görme engelliler okullarında, İşitme engelliler okullarında, Ortopedik engelliler okullarında,
- Özel eğitim uygulama merkezleri (okulları) 1,2,3. kademe Zihinsel engelliler okullarında,
- Özel eğitim okulları bünyesinde anasınıfında,
- Özel eğitim sınıflarında eğitim alan öğrenciler ücretsiz taşınmaktadır.

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden hizmet almak için nereye başvuru yapmak gereklidir?

ÇÖZGER vermeye yetkili hastanelerden alınan "eksiksiz" doldurulmuş "engelliler için sağlık kurulu raporu" ile ikamet edilen ilçede bulunan Rehberlik Araştırma Merkezlerine müracaatta bulunulmalıdır.

Eğitsel değerlendirme nedir?

Rehberlik Araştırma Merkezlerinde, bireyin tüm gelişim alanındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerinin değerlendirilmesi amacıyla nesnel, standart testler ve engelli bireyin özelliklerine uygun ölçme araçlarıyla yapılan tüm uygulamalardır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama için;

- Bireyin, velisinin ya da okul yönetiminin yazılı talebi,
- Koruyucu aile yanında kalan bireyler için yapılan başvurularda koruyucu aile belgesi,
- Okula kayıtlı olan öğrenciler için Eğitsel Değerlendirme İstek Formu,
- Birey için uygun eğitim ortamına yönlendirilmesi amaçlı başvurularda gerektiğinde ÇÖZGER,
- Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında hizmet sunan kurumlarda destek eğitim hizmeti almak üzere yapılan başvurularda ÇÖZGER,
- Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında hizmet sunan kurumlarda destek eğitim hizmeti alan bireylerin raporlarının yenilenmesi için yapılan başvurularda ilgili kurumca düzenlenecek Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu.

Engelli bireyin ailesine yönelik eğitim hizmetleri nasıl verilmektedir?

Aile eğitimi tüm eğitim kademelerindeki engelli bireyin eğitimine katkı sağlamak için "rehberlik ve danışmanlık" hizmetlerini içeren bir eğitimidir.

Aile eğitim hizmetleri, rehberlik ve araştırma merkezleri, özel eğitim okul ve kurumları, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullar tarafından hazırlanır ve yürütülür. İhtiyaç halinde bu hizmet evlerde de yürütülebilir.

Üniversite sınavına giren engelli öğrenciler için ne tür kolaylıklar sağlanmaktadır?

Üniversite sınavına giren engelli öğrenciler için gerekli fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır. Ortopedik ve görme engellilere uygun olarak düzenlenmiş sınav mekânları hazırlanmakta, görme engelliler ve az görenler için 30 dakikalık ek sınav süresi verilmekte, sınav sorularını okuyacak ve söylenecek yanıtları yazacak uygun eğitilmiş ve düzgün diksiyonlu "yardımcı refakatçi" eşliğinde sınava girme olanağı tanınmaktadır.

Üniversite öğrencilerine sağlanan kolaylıklar nelerdir?

Başarılı ve ihtiyaç sahibi engelli öğrencilere Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından öncelikli olarak öğrenim kredisi, katkı kredisi ve yurt tahsisi yapılmaktadır. Üniversitelerde, öğrencilerin öğrenim hayatlarını kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri almak ve bu yönde düzenlemeler yapmak üzere "Engelliler Danışma ve Koordinasyon Birimi" oluşturulması sağlanmıştır.

Kamuda Memur ve İşçi Olarak İstihdam

4857 sayılı İş Kanunu'na tâbi kurum kuruluşlarda istihdam edilmesi gereken engelli işçi oranı İş Kanunu uyarınca; işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları kamu işyerlerinde %4 oranında engelli çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

Engelli kadrolarının takip ve denetimi Devlet Personel Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmaktadır. Kamuda engelli işçi kadrolarının takip ve denetimi ise Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Devlet Memurları Kanunu'na göre; kurum ve kuruluşlar çalıştırdıkları personele ait kadrolarda %3 oranında engelli personel çalıştırmak zorundadır.%3'ün hesaplanmasında ilgili kurum veya kuruluşun (taşra teşkilatı dahil) toplam dolu kadro sayısı dikkate alınır.

Ortaöğretim, önlisans ve lisans düzeyinde mezun veya sınavın geçerlilik süresi içerisinde mezun olabilecek durumda olanların **Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı'na (EKPSS)** girmek suretiyle; ilkokul, ortaokul, ilköğretim ve özel eğitim iş uygulama merkezi veya okulu mezunlarının ise kura usulü ile devlet memuru olmak için başvurabilirler. Engelli kişilerin devlet memuru olarak istihdamları, Devlet Personel Başkanlığı koordinasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca,

Engelli kişilerin kamuda işçi olarak istihdamları ise Türkiye İş Kurumu tarafından yapılmaktadır.

Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı (EKPS)

Engelli kişilerin kamuda memur ve işçi olarak istihdamı, merkezi bir sınav olan EKPS aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. EKPS sonuçları dört yıl süreyle geçerlidir.

EKPS’de istekleri halinde engellilere, engel grubuna uygun refakatçi temin edilir.

EKPS’ye; ortaöğretim kurumlarından, yüksek öğretim ön lisans veya lisans programlarından mezun olan veya EKPS’nin geçerlilik süresi içinde mezun olabilecek durumda olan engelli adaylar başvurabileceklerdir.

Yerleştirilen adaylar, kamu kurum ve kuruluşlarınca başka bir sınav veya mülakat yapılmaksızın, ilan edilmiş kadrolara doğrudan atanır.

EKPS’de atama yapılan kurumlar:

- Döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar ve kefalet sandıklarına,
- İl özel idareleri ve belediyeler, il özel idareleri ve belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı müessese, işletme ve döner sermayeli kuruluşlara,
- Devlet Memurları Kanunu’na göre, devlet memuru istihdam eden diğer kamu kuruluşlarına atama yapılmaktadır.

EKPSS sınavına girebilmek için;

- Yetişkinler için en az % 40 oranında engelli,
- Çocuklar için (0-18) ÇÖZGER
 - Hafif Düzeyde ÖGV (40-49),
 - Orta Düzeyde ÖGV(50-59)
 - İleri Düzeyde ÖGV (60-69)
 - Çok İleri Düzeyde ÖGV(70-79)
 - Belirgin Özel Gereksinimi Vardır (80-89)
 - Özel Koşul Gereksinimi Vardır (90-99)

ifadelerinden birini almış olan zihinsel veya ruhsal engelli bireyler çalışabilirler.

Ortaöğretim ve altı eğitim düzeyi engelliler memur olabilirler mi?

Kuraya, ilkokul/ortaokul/ilköğretim/özel eğitim iş uygulama merkezi veya okulu mezunu veya bu okullardan yerleştirme işlemlerine son başvuru tarihi itibarıyla mezun olabilecek durumda olan engelli adaylar başvurabileceklerdir.

EKPSS yerleştirmelerinde üst yaş sınırı var mıdır?

EKPSS/kura başvurularının başladığı ilk gün itibarıyla, 65 yaşını dolduran engelli adayların başvurusu sistem tarafından kabul edilmeyecektir. Tercih kılavuzlarında ilan edilen kadrolara atanmak için başvuracak adayların 18 yaşını tamamlamış olmaları (Bir meslek veya sanat okulunu bitirenler en az 15 yaşını doldurmuş olmak ve Türk Medeni Kanunu'nun 12'nci maddesine göre kazai rüşt kararı almak şartıyla devlet memurluklarına atanabilirler) gerekmektedir.

Kurumlar özel hükümler haricinde, yerleştirme yapılmasını talep edecekleri kadrolar için üst yaş sınırı tespit edemez.

Engelli Memurlara ve Engelli Yakını Bulunan Memurlara Tayin Hakkı

Atama talebinde bulunacak memurun kendisinin %40 ve üzerinde engelli olması koşulu aranmamaktadır. Ancak; Engellilik durumundan kaynaklanan gerekçelere dayalı olarak yer değiştirme talebinde bulunacak memur için az %40 oranında engelli olmak koşulu aranırken, engelli olmayan memurların eşi veya bakmakla yükümlü olduğu birinci derece kan hısımlarında, yetişkinlerde Tam Bağımlı Engelli Birey, 18 yaşının altındaki bireyler de ise;

- Çok İleri Düzeyde ÖGV(70-79),
- Belirgin Özel Gereksinimi Vardır (80-89),
- Özel Koşul Gereksinimi Vardır (90-99)

ifadelerinden birini almış olmak koşulu aranmaktadır.

Özel Sektörde İşçi Olarak İstihdam

4857 sayılı İş Kanunu kapsamındaki işyerlerinde işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde toplam işçi sayılarının %3'ü oranında, kamu işyerlerinde ise %4'ü oranında engelli ve %2'si oranında eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhsal durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

İşe girmek ve çeşitli kurumlara engelli eleman alınıp alınmayacağına ilişkin bilgileri öğrenmek ve engelli bireylerin işçi olarak işe yerleşebilmesi için Türkiye İş Kurumu'na, Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüklerine veya Türkiye İş Kurumu'nun resmi internet sitesi www.iskur.gov.tr adresine başvuruda bulunması gerekmektedir.

Kamu ve özel sektör işverenlerinden engelli işçi çalıştırma sorumluluğunu yerine getirmeyenlere, her ay çalıştırmadığı her engelli işçi mevzuata göre bir miktar para cezası kesilmektedir.

Memur çalıştırmamanın herhangi bir yaptırımı bulunmamaktadır.

Ayrıntılı bilgi için: www.dpb.gov.tr

İş Yerinin Engellinin Erişimine Uygun Hale Getirilmesi ve Çalıştırılacağı Alanlar

Kamu kurum ve kuruluşları çalışma yerlerini ve eklentilerini, engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirmek, engellilerin çalışmalarını kolaylaştıracak gerekli tedbirleri almak ve engellilerin görev yaptıkları kadronun gereği olan işleri yapabilmeleri için engel durumlarına göre gerek duyulan yardımcı ve destekleyici araç ve gereçleri temin etmek zorundadır.

Çalıştırılma Alanları: Belirli bir mesleği olan engellilerin meslekleri ile ilgili işlerde çalıştırılmaları esastır. Belirli bir mesleği olmayan veya mesleğine uygun kadro bulunmayan engelliler, engel durumlarına göre yapabilecekleri hizmetlere ait mevcut kadrolarda çalıştırılır. Engelliler, engelliliklerini artırıcı veya ek engel getirici işlerde çalıştırılmaz.

İşyerlerindeki Engellilere Yönelik Düzenlemeler: Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre; işverenler, işyerlerini engellilerin çalışmalarını kolaylaştıracak ve işin engelli çalışana uygunluğunu sağlayacak şekilde hazırlamak, sağlıkları için gerekli tedbirleri almak, mesleklerinde veya mesleklerine yakın işlerde çalıştırmak, işleriyle ilgili bilgi ve yeteneklerini geliştirmek, çalışmalarını için gerekli araç ve gereçleri sağlamak zorundadırlar. Engellilerin çalıştırılmayacakları işler başlıklı 19'uncu maddede ise engellilerin sağlık kurulu raporunda çalıştırılmayacakları belirtilen işlerde çalıştırılmayacakları düzenlenmiştir.

Devlet Memurları Kanunu ve Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı ve engellilerin devlet memurluğuna alınmaları hakkında yönetmelikte engelli kotası için açılacak kadroların engellilerin eğitimlerine uygun olması, engellilerin çalışma ortamının engelliye uygun duruma getirilmesi ve engellilerin engelliliklerini artırıcı işlerde çalıştırılmaması konularında hükümler bulunmaktadır.

Çalışan Engellilerin Erken Emekliliği ve Malulen Emekliliği

Erken Emeklilik Hakkı Yararlanıcıları: İster doğuştan engelli olup SSK'lı, Bağ-Kur'lu ya da memur olarak çalışmaya başlasın, ister işe girdikten sonra engelli olsun; %40 ve üzeri çalışma gücü kayıp oranına sahip tüm engelli çalışanlar erken emeklilik hakkına sahiptir.

Malulen Emeklilik Hakkı Yararlanıcıları: Malulen emekli olabilmek için gerekli ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az %60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Malullük aylığı alabilmek açısından ikinci şart, kişinin malullük için gerekli sağlık kurulu raporunu almak üzere SGK'ya başvurduğu tarihte en az 1800 gün ödenmiş priminin olmasıdır.

Müracaat Noktaları: Engellilerin emeklilik işlemleri diğer çalışanlarda olduğu gibi SGK tarafından yapılmaktadır. Engelliler erken emeklilik ya da malulen emeklilik işlemlerini SGK'ya müracaat ederek başlatabilirler.

Engelli çocuğu olan çalışan anneler için erken emeklilik hakkı var mıdır?

Engelli çocuğu olan çalışan engelli anneler belli koşullara bağlı olarak erken emeklilik hakkından yararlanabilmektedir. Sosyal güvenlik reformu olarak bilinen 5510 sayılı kanunla, sosyal güvenlik sistemimize getirilen yeni bir düzenleme ile başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malul çocuğu bulunanların, 01.10.2008 tarihinden sonra geçen prim ödeme gün sayılarının dörtte biri, prim ödeme gün sayıları toplamına eklenecek. Eklenen bu süreler emeklilik yaş hadlerinden de indirilecektir.

Engelli Çalışanlara ve Engelli Yakını Bulunan Çalışanlara Tanınan Diğer Haklar

Gece Nöbeti ve Gece Vardiyası

Engelli memurlara isteği dışında gece nöbeti ve gece vardiyası görevi verilmeyecektir.

Ayrıca; kamu çalışanlarının kanunen bakmakla yükümlü olduğu engelli aile bireyinin, bakıma muhtaç olduğunun, ilgili mevzuatına göre alınmış geçerli engelli sağlık kurulu raporu ile belgelendirilmesi kaydıyla, bu durumdaki personele; engelli aile ferdinin günlük bakımı için izin kullanımında gerekli kolaylık sağlanacak ve personel mesai saatleri dışındaki nöbet görevinden ve gece vardiyasından muaf tutulacaktır.

Mazeret İzni

Hem memurların hem de işçilerin en az %70 oranında engelli veya süregelen hastalığı olan çocuğunun tedavisinde, hastalık raporuna dayalı olarak ve çalışan ebeveynden sadece biri tarafından kullanılması kaydıyla, bir yıl içinde toptan veya bölümler halinde on güne kadar mazeret izni verilir.

Korumalı İşyerleri

Korumalı işyerleri, işgücü piyasasında çalışma imkanı kısıtlı olan zihinsel veya ruhsal engelli bireylere istihdam ortamları oluşturulması amacıyla teknik ve mali yönden desteklenen işyerleridir. Korumalı işyerinde en az sekiz engellinin çalışması gerekmektedir. Bununla beraber, korumalı işyerlerinde çalışacak engelli bireylerin sayısının, toplam işçi sayısına oranı %75'ten az olamaz.

Korumalı işyerlerinde 15 yaşını bitirmiş, Türkiye İş Kurumu'na kayıtlı olan;

- Yetişkinler için en az % 40 oranında engelli,
- Çocuklar için (0-18) ÇÖZGER
 - Hafif Düzeyde ÖGV (40-49),
 - Orta Düzeyde ÖGV(50-59)
 - İleri Düzeyde ÖGV (60-69)
 - Çok İleri Düzeyde ÖGV(70-79)
 - Belirgin Özel Gereksinimi Vardır (80-89)
 - Özel Koşul Gereksinimi Vardır (90-99)

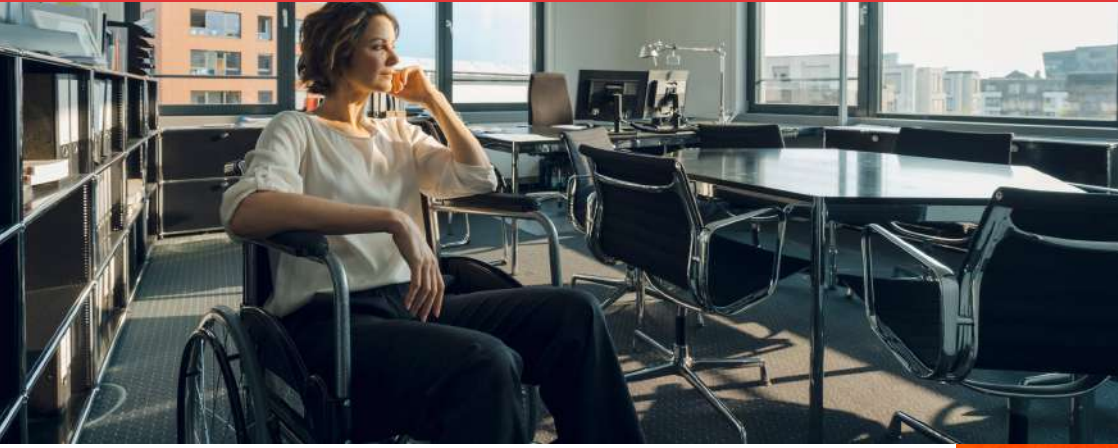
ifadelerinden birini almış olan zihinsel veya ruhsal engelli bireyler çalışabilirler.

Kendi İşini Kurma

ESKR (Erişkinler için Sağlık Kurulu Raporu)'de %40 ve üzeri orana sahip engelli sağlık kurulu raporu bulunan ve kendi işini kurmak isteyen engelli bireyler, kurmak istedikleri işle ilgili projelerini belli dönemlerde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine sunarak İŞKUR Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Ceza Paraları Fonundan maddi destek alabilmektedir.

KOSGEB tarafından girişimcilik eğitimleri düzenlenmekte ve eğitimi başarı ile tamamlayanlara kredi sağlanmaktadır.

DİĞER İNDİRİM VE MUAFİYETLER

İndirim ve Muafiyetler

Çocuklar için (0-18);

ÇÖZGER'de "Hafif Düzeyde ÖGV (40-49), Orta Düzeyde ÖGV (50-59), İleri Düzeyde ÖGV(60-69,) Çok İleri Düzeyde ÖGV(70-79) Belirgin Özel Gerekisini Vardır (80-89), Özel Koşul Gerekisini Vardır (90-99)" tanımlamalardan herhangi birini almış olan çocuklar ya da

Yetişkinler için;

ESKR'de %40 ve üzeri engel oranı almış olan kişiler aşağıdaki indirim ve muafiyetlerden yararlanabilmektedirler:

- Engelli kimlik kartına sahip olan her engelli birey, kullandığı toplu taşıma araçlarında ücretsiz seyahat hakkından yararlanır. Tüm resmi ve özel halk otobüsleri, deniz ulaşım araçları ve TCDD bünyesindeki trenlerden engelli bireyler ücretsiz faydalanmaktadır. Engelli bireyin ücretsiz seyahat hakkından yararlandırılmama yahut hakkının kullanımının zorlaştırılması durumlarında olayın geçtiği yerin Mülki İdare Amirliğine olay tarihi, zamanı, araç plakası ve olay yeri ile ilgili ayrıntıları içerecek şekilde şikayette bulunulması gerekmektedir.

Havayolu;

- Türk Hava Yolları'nda (THY), %40 ve üzeri oranda engelli olan yolculara, iç hat uçuşlarda %20, dış hatlarda %25 indirim uygulanmaktadır. Ayrıca 'refakatçi ile seyahat etmelidir' ibaresi bulunan doktor raporunun ya da 'ulaşımında refakatçi hakkı vardır' ibaresinin yer aldığı kimlik kartını ibraz edilmesi halinde engelli yolcu ile aynı seferde seyahat edecek bir refakatçiye de promosyon biletler hariç tüm iç hatlarda %20 indirim sağlanmaktadır.
- HAVAŞ havaalanı servisi otobüsleri engelli yolcular için ücretsizdir.
- Engelli yolcular, özel araçlarını havalimanı otoparklarında 15 güne kadar ücretsiz park edebilirler. 15 günü geçen sürelerde ise normal otopark tarifesi üzerinden ücretlendirme yapılmaktadır.
- Tekerlekli sandalye ve/veya refakatçi desteğine ihtiyaç duyan yolcular havalimanlarındaki ilgili birimlerden tekerlekli sandalye ve kendilerine destek olabilecek bir refakatçi personel talebinde bulunabilmektedirler.

Karayolu;

- Şehirler arası otobüs yolculuğu yapacak %40 ve üzeri engelliler için tüm şehirler arası otobüs yolculuğu hizmeti veren şirketler tarafından geçerli bilet ücret tarifesi üzerinden indirim yapılmaktadır. Otobüs şirketleri, en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere; 20 koltuğa kadar olan taşıtlar için 1 kişiye, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlar için ise en fazla 2 kişiye, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %40 indirim uygular. Ancak, aynı taşıtla taşınacak engelli yolcu sayısının 20 koltuğa kadar olan taşıtlarda 1'den fazla, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ise 2'den fazla olması halinde, her fazla engelli yolcu için, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %30 indirim uygulanır.
- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları'nda (TCDD), yüksek hızlı trenler (YHT) dahil tüm koltuklu seferler engellilere ücretsizdir.

- Engelli yolcuların, ücretsiz ya da indirimli seyahat hakkından refakatçileri ile birlikte yararlanabilmeleri için, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nca verilen ve üzerinde "ULAŞIMDA REFAKATÇİ HAKKI VARDIR" ibaresinin yer aldığı kimlik kartını ibraz etmeleri gerekmektedir.
- Konut vergisi muafiyeti 200 metrekareden küçük tek konutu olan engelliler emlak vergisinden muaftır.
- Engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının temini KDV'den müstesnadır.
- Müze ve Ören Yerlerine giriş ücretsizdir.
- Milli parklar, tabiatı koruma alanları ve tabiat parklarına giriş ücretsizdir.
- Devlet tiyatrolarından ücretsiz yararlanmaktadırlar.
- TOKİ, hazırladığı projeler kapsamında planlanan konut sayısının %5'i kadarını engelli vatandaşlarımıza ayırmaktadır. Kimlik fotokopisi ve engelli sağlık kurulu raporu ile başvuru yapılmakta, hak sahipleri kur aile belirlenmektedir.
- GSM operatörleri, engelli kişilere özel tarifeler uygulamaktadır.

ENGELLİ PARKI

Engelli Park Kartı

Yalnızca üzerine araç tescil edilmiş engelli bireylerin, ayrılmış park alanlarına araçlarını bıraktıklarında camdan görünür şekilde yerleştirdikleri park kartlarıdır.

Engellilere ayrılmış otoparkları kimler kullanabilir?

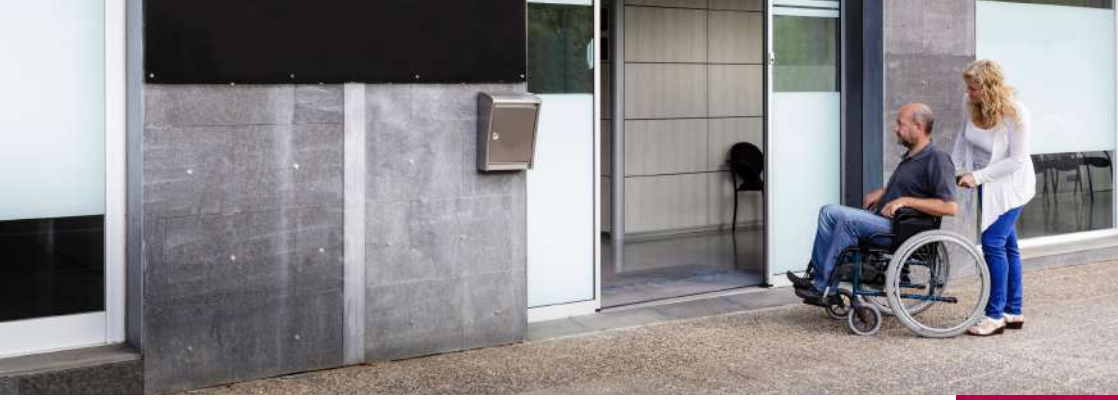
Engellilere ayrılmış otopark yerlerini kullanabilmek için engelli ve gazilere verilen kartlardan edinilmesi gerekmektedir. Engellilere ve gazilere park kartlarının verilmesi, kullanılması ve iptaline dair usul ve esaslar Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. Engelliler ve gazilerin bu kartı alabilmek için bulunulan il veya ilçelerdeki Trafik Denetleme Amirlikleri veya Bürolarına başvuru yapmaları gereklidir.

Engelliler için ayrılmış park yerlerine ilişkin yasal düzenlemeler nelerdir? Engelli park yerleri ve kaldırımların işgali durumunda ne yapılmalıdır?

Otopark Yönetmeliğinde; otoparkların yapımında TSE standartlarına uyulması, umumi bina, bölge otoparkları ve genel otoparklarda, giriş-çıkış ve asansörlerine en yakın yerlerinde birden az olmamak şartıyla, her 20 park yerinden birinin engelli işareti konularak engelliler için ayrılması zorunludur.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 61 inci maddesine göre "Engellilerin araçları için ayrılmış park yerlerine" engelli olmayanlar tarafından park edilmesi yasaklanmıştır ve engelli olmayanlar tarafından yapılan ihlâlün para cezası iki kat olarak uygulanmaktadır. Yasaklara aykırı park edilmiş araçlar trafik zabıtasınca kaldırılabilir.

ERİŞİLEBİLİRLİK

Erişilebilirlik; binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasıdır.

Kentsel yaşamın engellilerin erişilebilirliğine uygun olarak düzenlemesi yasal olarak zorunludur.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun hükümlerine göre yapıları çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanmalıdır.

Bu Kanun kapsamında;

- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapıların,
- Mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel altyapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların,
- Özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan özel ve kamu toplu taşıma araçlarının,
- Bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelli bireylerin erişilebilirliğine uygun olması zorunludur.

İzleme ve Denetim Mekanizmaları

81 ilde valilikler bünyesinde Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme komisyonları kurulmuştur. Bu komisyonlar Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme formlarını kullanarak kanun ile belirlenen kamu kullanımına açık bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarının inceleme ve denetimlerini gerçekleştirmektedir.

Erişilebilirlikle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine idari para cezası kesilebilir. Erişilebilirlik mevzuatına uygunluğu komisyonca belirlenenlere ise valilik tarafından Erişilebilirlik Belgesi verilir.

Komisyonlara kamu kullanımına açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının denetimi için Aile, ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü aracılığıyla **şikâyet başvurusunda** bulunulabilir.

Konutlarda Erişilebilirlik

Oturulan konutta engelli bireye uygun düzenleme yapılabilir mi?

Kat Mülkiyeti Kanununa tabi olan apartman, site vb. konutlarda yaşayan kişiler engeline uygun tadilat yaptırma olanağına sahiptir. Engellilerin yaşamı için zorunluluk göstermesi halinde, proje tadili kat maliklerinin en geç üç ay içerisinde yapacağı toplantıda görüşülerek sayı ve arsa çoğunluğu ile karara bağlanır.

Toplantının bu süre içinde yapılmaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda;

- Kat maliki, tadilat yapılacak olan binanın ruhsat işlemlerinin yapıldığı kuruluşa başvuru yaparak bir komisyon oluşturulmasını talep edebilir. İlgili kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili mercilerden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılır.
- Bu durumda proje tadilatına ilişkin inşaat ve imalat giderleri başvuru sahibine aittir. İlgili merciler, tasdikli proje değişikliği veya kroki taleplerini en geç altı ay içinde sonuçlandırır.

Yeni yapılacak konutların erişilebilir olması gerekiyor mu?

İmar mevzuatı ve Engelliler Hakkında Kanun gereği yeni yapılan konutların projesi hazırlanırken ve inşaat aşaması ile her türlü denetim ve onay aşamasında ilgili mevzuatta yer alan erişilebilirlik hükümlerine uygun olması gerekmektedir.

Ulaşımında Erişilebilirlik

Karayolu ile turizm taşımacılığı yapan veya şehirlerarası toplu taşıma hizmeti veren gerçek ve tüzel kişiler, engelli bireyin erişilebilir toplu taşıma hizmeti sağlanmasına ilişkin talebini azami yetmiş iki saat içinde karşılamakla ve servis taşımacılığı yapan gerçek ve tüzel kişiler, engelli personel veya öğrenciye talep hâlinde erişilebilir taşıma hizmetini sağlamakla yükümlüdür.

Haberleşmede Erişilebilirlik

Engellilerin elektronik haberleşme sektöründe yararlanabileceği avantajlar nelerdir?

“Sosyal Açıdan Desteklenmesi Gereken Kesimlere Yönelik Tedbirlere İlişkin Usul ve Esaslar” Bilgi ve İletişim Kurumu tarafından alınan kurul kararı ile onaylanmıştır. Usul ve esaslara göre elektronik haberleşme sektöründe hizmet sunan iki yüz bin (200.000)’in üzerinde abonesi bulunan işletmeci, engellilere, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimlerine ve gazilere, ilgili durumlarını gösterir belge ile başvurmaları ve engelli/gazi/şehit yakını olma bilgisinin bu hizmetin sunumu kapsamında işlenmesine dair açık rızalarının alınması halinde, katma değerli hizmetler hariç olmak üzere;

Tüm bireysel faturalı tarife, abonelik paketi ve kampanya seçenekleri için, adlarına kayıtlı, asgari bir (1) adet abonelik için, KDV matrahı esas alınarak diğer abonelere uygulanan fiyatlar üzerinden asgari %25 (yüzde yirmi beş) oranında ek indirim uygulanır.

Tüm bireysel ön ödemeli tarife, abonelik paketi ve kampanya seçenekleri için, adlarına kayıtlı, asgari bir (1) adet abonelik için, diğer abonelere uygulanan ses, mesaj, veri gibi faydalar esas alınarak asgari %25 (yüzde yirmi beş) oranında ek fayda sağlanır.

Bunlarla birlikte işletmeci çevrimiçi işlem merkezi üzerinden yapılabilecek işlem çeşitliliğinin teknik imkânlar dâhilinde geniş tutulması ve bu kanaldan gerçekleştirilebilen işlemlerin erişilebilirliğinin sağlanması hususunda engellilerin ihtiyaçlarının dikkate alınmasını teminen gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

BİRLİKTE BAŞARABİLİRİZ!

KASDER
TÜRKİYE
KAS HASTALIKLARI
DERNEĞİ

Bu kitapçık Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Türkiye Kas Hastalıkları Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

